

Elev- och studerandevårdsplanen:

Bilaga 3. Stadens gemensamma verksamhetsmodell för att förebygga och ingripa vid mobbning, våld och trakasserier

1. Allas rätt till en trygg lärmiljö

Varje barn, elev och studerande har rätt till en trygg lärmiljö. Inom Grankulla stads förskoleundervisning, grundskolor och gymnasier bedrivs dagligen ett systematiskt arbete för att förebygga, ingripa och åtgärda mobbning, våld, diskriminering och trakasserier. Från och med den 1.8.2026 används i Grankulla en stadsövergripande verksamhetsmodell mot mobbning, trakasserier och våld.

Förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen ska vara psykiskt, fysiskt, socialt och digitalt trygga platser för alla som studerar eller arbetar där. Elevens och personalens skyldighet är att agera mot alla på ett sätt som förhindrar att mobbning, diskriminering, trakasserier eller våld förekommer.

Alla har en skyldighet att behandla varandra jämlikt och likvärdigt. Grunden för trygghet är en verksamhetskultur med fungerande strukturer och kompetens för ett arbete som främjar välbefinnande.

Denna verksamhetsmodell förenar lagenliga förpliktelser och praktiska verksamhetsätt till en helhet. Målet är att säkerställa varje barns och ungs jämlika rätt till en trygg uppväxt, utveckling och lärmiljö. Vi följer och förbinder oss till samma principer genom hela lärstigen. Samarbetet med vårdnadshavarna är en central del i alla situationer.

Enhetspecifika preciseringar och verksamhetsätt antecknas i läsårsplanerna. Inom förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och gymnasierna kan till exempel ordningsreglerna vara formulerade på olika sätt och skilja sig från varandra.

Verksamhetsmodellen har utarbetats gemensamt i samarbete med stadens förskoleundervisning, skolor och gymnasier och bygger på de planer, modeller och verksamhetsätt som används i enheterna. I utvecklingsarbetet har även elev- och studerandevårdstjänsterna, elever, vårdnadshavare samt andra samarbetspartner och aktörer deltagit.

2. Det förebyggande arbetet är gemensamt välbefinnandearbete

Med förebyggande av mobbning, trakasserier, våld och diskriminering avses de åtgärder som förhindrar att dylika situationer uppstår. Det förebyggande arbetet är ett välbefinnandearbete som genomförs i gemenskapen och som utförs i vardagen dagligen genom hela lärstigen.

Elev- och studerandevården är en helhet som består av gemensamt elev- och studerandevårdsarbete och individuellt inriktad elev- och studerandevård. Det gemensamma elev- och studerandevårdsarbetet är den primära formen av elev- och studerandevård och ansvaras av hela personalen. Det gemensamma välbefinnandearbetet leds, planeras, genomförs, följs upp och utvärderas kontinuerligt och systematiskt.

Enhets- och/eller verksamhetsspecifika gemensamma studerandevårdsgrupperna ansvarar för helhetens planering tillsammans med ledningsgruppen. I varje skola finns också en utsedd ansvarig person eller ett team som koordinerar det förebyggande mobbningsarbetet som genomförs i den egna enheten. Den ansvariga är även medlem i gemensamma elev- och studerandevårdsgruppen.

Utgångspunkten för trygghet är en verksamhetskultur med fungerande strukturer och kunskap för arbete som främjar välbefinnande. Detta utgör grunden för det förebyggande arbetet. Verksamhetskulturen beskriver hur man vanligtvis agerar och kommunicerar i gemenskapen. Den speglar bland annat gemensamma värderingar, normer och tillvägagångssätt i gemenskapens interaktion.

Elevernas och de studerandes delaktighet, välbefinnande och positiva beteende stöds genom att stärka emotionella färdigheter och interaktionsfärdigheter, kamratrelationer, kontinuerlig gruppbyggnad samt genom att skapa en inkluderande och gemenskapsfrämjande verksamhetskultur. Diskriminerande normer behandlas och bryts ner på hela gemenskapens nivå. Samarbetet med vårdnadshavarna är en viktig del av det gemensamma välbefinnandearbetet.

Hur vi arbetar: Den gemensamma elev- och studerandevårdens årsklocka samt ledning, strukturer och de konkreta arbetssätten för förebyggandet av mobbning, trakasserier och våld preciseras i de verksamhetsspecifika läsårsplanerna.

3. Identifiering, termer och begrepp

Mobbning, trakasserier, våld och diskriminering är ofta komplexa fenomen som väcker känslor och utmanar våra gemensamma uppfattningar om vad de innebär. När vi kan sätta ord på fenomenen kan vi också gemensamt känna igen dem och ingripa i dem. Genom att förklara begreppen strävar vi efter en delad förståelse för vad mobbning, trakasserier, våld och diskriminering är och hur dessa företeelser visar sig i barnens och de ungas vardag. Identifiering är en central del av det förebyggande arbetet.

Målet med verksamhetsmodellen är att alla i gemenskapen ska kunna känna igen vad som är osakligt och kränkande bemötande. Tillsammans med eleverna, studerande, vårdnadshavare och personal går man igenom vad mobbning, trakasserier, våld och diskriminering innebär, hur dessa situationer kan identifieras och förebyggas samt hur man ska agera i olika situationer.

Det välbefinnandefrämjande arbetet leds, genomförs, följs upp och utvärderas kontinuerligt och systematiskt. Mobbning är ett helhetsfenomen som också sträcker sig till fritiden. Vårdnadshavarna har en viktig roll och samarbetet i fostran stärks genom ökad öppenhet kring gemensamma arbetsätt. I centrum står alltid barnets eller den ungas bästa och att mobbningen och det kränkande bemötandet upphör.

3.2. Konflikt- eller meningsskiljaktighetssituation

Alla hamnar ibland i gräl. För barn och unga hör enskilda konflikter eller meningsskiljaktigheter till utvecklingen. En enskild konflikt eller meningsskiljaktighet mellan två / flera barn eller unga som är jämbördiga med varandra är inte mobbning, men kräver ändå alltid en vuxens ingripande. Konflikt- eller meningsskiljaktigheter utreds genom samtal där man strävar efter gemensam förståelse, ansvarstagande och att hitta lösningar.

Konflikt- och meningsskiljaktighetssituationer hanteras alltid med beaktande av barnens och de ungas ålder och utvecklingsnivå. Barn och unga behöver ofta vuxnas stöd i att reda ut konflikter, liksom i att träna känslö- och interaktionsfärdigheter.

Hur vi arbetar: Arbetsätten för att hantera konflikt- och meningsskiljaktighetssituationer beskrivs mer detaljerat i de enhetsspecifika läsårsplanerna.

3.3. Mobbning

Mobbning skiljer sig från en konflikt- eller meningsskiljaktighetssituation genom att mobbning är avsiktligt, upprepat och riktat. Mobbning kan vara verbalt, fysiskt eller handla om social uteslutning. Vid mobbning är parterna inte jämbördiga med varandra och den som utsätts kan ha svårt att försvara sig. Mobbning är ofta ett gruppfenomen.

Det kan ibland vara svårt att upptäcka mobbning eftersom till exempel social uteslutning inte alltid syns utåt. Mobbning som sker på fritiden eller på sociala medier kan också bli obemärkt av vuxna, även om den påverkar barnets eller den ungas skolgång.

Mobbning kan vara subtilt, tyst eller förekomma inom en kompisgrupp, vilket innebär att det lätt förblir dold för vuxna. Ibland kan rollerna också skifta, och det är inte alltid tydligt vem som mobbar och vem som är utsatt. Oftast är gruppens medlemmar ändå medvetna om vem mobbningen riktas mot och vilka roller som råder i gruppen. Ibland kan mobbning fortsätta eftersom man inte vågar berätta för en vuxen av rädsla för att situationen ska förvärras. Därför är det viktigt att berätta för en vuxen om mobbning.

Mobbning är i praktiken psykiskt eller fysiskt våld. Diskriminerande mobbning är relativt vanligt och sträcker sig ofta även till fritiden. Mobbning kan också vara osakligt eller kränkande beteende som sker på digitala plattformar. Osakligt, ovänligt eller kränkande beteende kan ibland komma till uttryck i form av skämt eller humoristiskt maskerat beteende. Mobbning kan också uppfylla kriterierna för ett brott.

3.4. Våld

Med våld avses avsiktlig användning av makt, kontroll eller fysisk kraft, eller hot om sådant. Våld riktas mot en annan person eller grupp. Mobbning är våld, men våld är inte alltid mobbning.

Fysiskt våld: till exempel knuffande, slag, rivande, att rycka någon i håret, bitande, sparkande, fasthållning, att blockera vägen eller kasta föremål.

Verbalt våld: till exempel att kalla någon vid namn, förolämpningar, osakligt, nedsättande eller hotfullt språkbruk.

Psykiskt våld: till exempel att lämna någon utanför, sprida lögn, utpressning eller hot. Diskriminerande mobbning är relativt vanlig och sträcker sig ofta även till fritiden. Psykiskt våld kan också omfatta osakligt eller kränkande beteende på digitala plattformar.

Sexuellt våld: är våld som tar sig uttryck i avsiktliga kränkningar av en persons sexuella integritet eller självbestämmanderätt.

3.5. Trakasserier

Med trakasserier avses förnedrande, fientligt, förödmjukande eller annat osakligt bemötande, beröring eller tal.

Trakasserier kopplade till kön, könsidentitet eller könsuttryck samt sexuella trakasserier är förbjudna enligt jämställdhetslagen.

Trakasserier kopplade till kön kan till exempel vara:

- Att tala nedsättande om kön
- Mobbning som grundar sig på kön
- Att förneka en persons könsidentitet

Sexuella trakasserier kan vara till exempel:

- Obekvämligt sexuellt beteende eller att utsätta ett barn/ung person för sexualitet som inte är åldersadekvat
- Tal eller handlingar som kränker en annan persons integritet eller som har anknytning till kroppen eller sexualitet

3.6. Diskriminering

Med diskriminering avses att en person behandlas sämre än någon annan i en liknande situation på grund av en personlig egenskap.

Ostracism: är ett socialt fenomen där en person utestängs från gemenskapen eller social interaktion. Ostracism är diskriminerande mobbning och är i praktiken psykiskt våld. Diskriminerande mobbning är relativt vanlig och sträcker sig ofta även till fritiden.

Rasism: innebär att en person betraktas som mindre värd till exempel på grund av ursprung, hudfärg, nationalitet, modersmål eller religion. Rasism kan komma till uttryck genom exempelvis glåpord, rop, gester, uteslutning eller användning av rasistiska begrepp eller uttryck.

Hur vi arbetar:

Varje enhet har en egen likabehandlings- och jämställdhetsplan som uppdateras med 1–3 års mellanrum.

4. Ingripande, utredning, uppföljning och efterstöd

Vid allt osakligt, kränkande eller diskriminerande bemötande ingriper man och situationen utreds. I första hand ligger fokus på att säkerställa tryggheten och att erbjuda stöd.

Processen för att ingripa:

- Den närmaste vuxna ingriper vid osakligt, kränkande eller diskriminerande bemötande
- Inledande utredning och bedömning av situationen (parterna separat)
- Om det är fråga om mobbning, trakasserier eller våld eller om situationen är oklar, går man vidare till en fortsatt utredning
- Mobbning, trakasserier, våld och diskriminering meddelas alltid till vårdnadshavarna för minderåriga (både den utsatta och de misstänkta parterna)
- Rutinerna för fortsättningsutredningen beskrivs enhetsspecifikt (ansvarspersoner, processens gång, konsultationer, dokumentation, individuella samtal och information)
- Hänvisning till elev- och studerandevårdens tjänster; att erbjuda stöd är centralt
- Åtgärderna ska alltid syfta till att få mobbning, trakasserier, våld eller diskriminering att upphöra
- Situationen bedöms och åtgärder samt stödåtgärder läggs till från fall till fall
- Beroende på barnets och ungas ålder, utvecklingsnivå och omständigheter beaktas disciplinära åtgärder och påföljder
- Uppföljning och efterstöd: Situationen följs upp tillräckligt länge och efterstöd erbjuds till parterna

- Förebyggande åtgärder förstärks på gruppnivå efter mobbning, trakasserier, våld och diskriminering

Olika situationer kräver olika och ofta individuella åtgärder och stödinsatser, där barnets och den ungas ålder, utvecklingsnivå och situationens omständigheter (handlingens allvar, upprepning eller avsiktlighet) alltid beaktas.

Den utsatta har alltid tolkningsföreträde.

Även att säkerställa stöd för den som agerat är viktigt för att förebygga och stoppa mobbning, trakasserier, våld och diskriminering.

Vid akuta hot-, risk- eller våldssituationer följs skilda anvisningar. Dessa anvisningar finns i stadens interna distribution.

Hur vi arbetar: Processen för ingripande, utredning och uppföljning beskrivs närmare i de enhetsspecifika läsårsplanerna. Det visuella planeringsarbetet görs separat i samarbete med den grafiska tjänsteleverantören.

5. Beskrivning av samarbetet med vårdnadshavarna

Ett fostringssamarbete innebär att de vuxna sätter barnets eller den ungas bästa i främsta rum. Samarbetet är också en viktig del av det förebyggande arbetet.

- Samarbete är interaktion – förtroendet byggs upp tillsammans, genom dialog och att gemensamt söka lösningar
- Öppen, tydlig och språkmedveten information om processerna
- När mobbning, trakasserier, våld eller diskriminering förekommer informeras alltid vårdnadshavarna till den minderåriga utsatta och den minderåriga som agerat, och hur processen går vidare
- Situationen följs upp tillräckligt länge och efterstöd erbjuds för alla parterna

Hur vi arbetar: Beskrivs mer detaljerat i de enhetsspecifika läsårsplanerna.

6. Hänvisning av en elev som behöver stöd (både den utsatta och den som agerat) till elev- och studerandevårdstjänster

Alla parter har rätt till stöd. Att hänvisa en elev som behöver stöd till studerandevårdstjänsterna är en förpliktigande del av verksamhetsmodellen för att motarbeta mobbning, trakasserier och våld. Elev- och studerandevårdens tjänster omfattar kuratorstjänster, psykologtjänster och skolhälsovårdstjänster.

Elev- och studerandevårdens personal och undervisningspersonalen arbetar i nära samarbete för att främja elevernas välbefinnande.

Tyngdpunktsområden i elev- och studerandevårdens arbete kan vara till exempel:

- **Skolhälsovårdare:** hälsoundersökningar, tillväxt och utveckling, kost och sömn, rusmedel, relationer och föräldraskap, sexualitet och preventivmedel, vaccinationer, psykiskt välbefinnande, rastlöshet eller ork
- **Kurator:** förändringar i livssituationen, lärande och skolgång, beteende, känsloliv, motivation och resurstärkning, kamratrelationer, närrelationer och familjesituation, utmaningar i interaktion
- **Psykolog:** psykologisk bedömning, lärande och skolgång, koncentration, tillväxt och utveckling, beteende, känsloliv och psykiskt välbefinnande, humörsymtom, relationer och föräldraskap

Hur vi arbetar: Beskrivs mer detaljerat i de enhetsspecifika läsårsplanerna.

7. Myndighetssamarbete och anmälningskyldighet

Rådgivningen inom socialtjänsten är den första kontakten när sociala tjänster behövs. Stöd och rådgivning kan fås för utmaningar i familjelivet, stöd i föräldraskapet, särskilda situationer i barnfamiljer eller krissituationer.

7.2. Kontakter och rådgivning

- **Barnfamiljernas socialtjänster:** 029151 2360 vardagar må–fr kl. 9–12
- **Icke-brådskande meddelanden:** via Lunna

Länk: *Sosiaalipalvelujen neuvonta – tukea arjen haasteisiin | Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue*

7.3. Anmälningsskyldighet till socialtjänsten och/eller polisen

Anmälningsskyldigheten gäller personal inom förskoleundervisningen, den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen. Rektor och lärare är skyldiga att ingripa även i lagstridigt beteende.

7.4. När är man skyldig att göra en barnskyddsanmälan?

När oro uppstår för barnets vård och omsorg, förhållanden som äventyrar utvecklingen eller barnets eget beteende, är det yrkesutövarens skyldighet att utan dröjsmål göra en barnskyddsanmälan, oberoende av sekretessbestämmelser. Anmälan kan också göras tillsammans med barnet eller dess vårdnadshavare.

7.5. När är man skyldig att göra en polisanmälan?

Personalen är, oberoende av sekretessbestämmelser, skyldig att göra en polisanmälan om man i tjänsten har fått information som ger anledning att misstänka:

1. **Ett sexualbrott riktat mot ett barn**
(en gärning som enligt 20 kap. i strafflagen är straffbar som sexualbrott)
2. **Vissa brott mot liv eller hälsa**
(en gärning som enligt 21 kap. i strafflagen är straffbar som brott mot liv eller hälsa och där det föreskrivna maximistraffet är minst två års fängelse)

Hur vi arbetar: Beskrivs mer detaljerat i de enhetsspecifika läsårsplanerna.

8. Källor

Lagen om elev- och studerandevård 1287/2013 23 §, barnskyddslagen 471/2007 25 § och socialvårdslagen 1301/2014 35 §

Anmälningsskyldighet och informationsöverföring för personal inom småbarnspedagogik och utbildning | Utbildningsstyrelsen

Rådgivning inom socialtjänster – stöd för vardagens utmaningar | Västra Nylands välfärdsområde

Att identifiera och motverka rasism i fostran och utbildning | Utbildningsstyrelsen

Planering av jämställdhet och likabehandling | Utbildningsstyrelsen

Förebyggande av trakasserier och ingripande | Utbildningsstyrelsen

Förebyggande av våld – THL

Former av våld – THL